

канд. фіз.-мат. наук, ад'юнкт-професор, зав. кафедри академічних дисциплін
Львівської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом

ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА ТА ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ

Обов'язок навчальних закладів – допомогти молоді досягнути шлях до пізнання вічних Любові, Добра, Правди, Справедливості, Милосердя, до вивчення основ християнської моралі. Християнське моральне виховання є складовою частиною національного, відповідає нашій ментальності, психіці, природній релігійності та традиційним рисам українського ідеалу людини, а саме: вірі в Бога, в Боже Провидіння, пошані до старших, лагідній вдачі, ширості, гостинності, працелюбності, духовному аристократизмі, пошані людського життя і природи.

Ефективним засобом такого виховання і навчання є введення в навчальні програми вищих навчальних закладів предмета християнська етика, який ґрунтується на Святому Письмі і Святому Переданні. Цей предмет є наукою про пошану фізичного, тілесного життя на основі абсолютних вартостей, якими наповнена християнська культура. Християнська етика ґрунтується на універсальному моральному законі людства – десяти Заповідях Божих і двох головних заповідях Любові, а також на ділах милосердя щодо душі та тіла ближніх, євангельських радах і блаженствах.

Християнське етичне виховання і навчання є спільним для всіх християнських конфесій в Україні та має за ціль:

- інформувати слухачів про моральне вчення християнства, яке містить в собі загальнолюдські цінності;
- виховувати молодь на засадах правди, свободи, єкуменізму та пошани людського життя;
- прищеплювати молоді низку моральних чеснот: мудрість, мужність, справедливість, стриманість, милосердя, миролюбність.

Християнська етика визначається як наука про моральне добро людини, що шанує дар життя. Вона є могутнім виховним засобом у формуванні моральних і громадських чеснот та сприяє у веденні здорового способу життя. Християнська етика закликає шанувати життя як дар Божий. Вона використовується з метою покращення умов життя. Людина має обов'язки перед людьми і перед тваринами, яких не можна трактувати як прості речі. Вона має вартість саму в собі і не може бути засобом. Людина є втіленим духом і одухотвореним тілом, а її людський дух виражається тілесно. Тіло і душа людини – це не дві дійсності, що відокремлені одна від одної. Тіло – це жива матерія злучена з душею. Тіло, маючи здатність до живлення, руху, відпочинку, розмноження підпадає під закони матерії, тобто зокрема, під закон смерті. Тіло наділене п'ятьма органами чуття. Людська душа оживляє тіло, виявляє духовну спроможність абстрактно мислити, творити ідеї, оцінки, міркування, вільно приймати рішення. Вона не зазнає тілесної смерті і не може розкладатися. Душа людини безсмертна, має свій початок з моменту зачаття і відповідає за вчинки особи. Згідно християнського вчення людина отримує тіло через своїх батьків, а душу безпосередньо від Бога.

Людина є еством, в якому збігаються всі світи: світ природи, світ інших людей, світ власної свідомості та особистості, у якому вона може знайти Бога. Людина є еством матеріально-світовим і повинна шанувати навколишній світ та землю. Вона є еством суттєво суспільним, тож повинна себе віддавати іншим. Вона є еством самосвідомості, тому повинна себе знайти і утвердити, та, нарешті, є відкритим еством, тому здатна вийти зі свого центру і з'єднатися з "іншим".

В християнському етичному вихованні молоді найважливішими завданнями є: формування розуму; творення на основі розуму та віри власних ідеалів та чеснот; досягнення стану, в якому: у розумі людини пануватиме віра і вона керуватиметься чеснотою мудрості, що наставляє розум розважно шукати правду; у волі - любов, що керуватиметься чеснотою справедливості, що наставляє волю бажати знайдену розумом правду; у почуттях - надію, які керуватимуться чеснотами мужності і стриманості, які керують почуттями у небажаній ситуації і стримують нахили злих почуттів; утвердженням стану, за якого розум, віра і совість управлятимуть всіма порухами волі.

Етика застерігає молодь перед загрозами для життя, які часто проявляються як егоїстичні задоволення. Запереченням дару життя є війна, вбивство, аборт (як суспільний злочин), самогубство, евтаназія (як "солодка" смерть). Шкоди нанесені здоров'ю людини – це покалічення, залежність від наркотиків, маніпуляції над людським життям, генетичні маніпуляції, стерилізація, вживання контрацептивів, штучне запліднення, позатілесне запліднення (in vitro - в пробірці), клоонування. Людина покликана шанувати життя, його гідність, а також повинна зберігати природу, рослинне життя і тварин.

Згідно біблійної теорії Бог спочатку створив птахів, риб і всіляких живих створінь, а згодом - скотину, плазунів і нарешті створив людину на образ і подобу Богу, що покликана підпорядковувати землю і панувати над рибами, птахами, звірами. Науковці стверджують існування на Землі близько 20 000 видів риб, 350 000 видів рослин, 9 000 видів птахів, 45 000 видів тварин, 1 млн. видів комах, які були створені Творцем та розвивались шляхом мікроеволюції, тобто невеликих змін в межах одного виду. "Vivum e vivo" - "Все живе з живого", повчає крилатий латинський вислів. Неможливо, щоб з неживого повставало живе, стверджують науковці, а тому більшість з них відкидають теорію макроеволюції Ч. Дарвіна, внаслідок якої з одних видів утворювались нові. Людська душа, створена Богом, не походить з тваринної, яка, на відміну від людської, не має ні розуму, ні власної волі, а керується лише інстинктами. Душа має розум і власну свободу волю. В душі проявляються думки, почуття і бажання. Розум людини шукає найвищої правди – Бога і дороги до добра, уточнюючи закони – правила правильної поведінки. Воля бажає досягнути правду як найвище добро, притримуватися правильної поведінки і етичних законів. Щоб людина жила згідно із своєю природою, розум має вільно і щиро шукати правди, а воля має завжди бажати пропоновану розумом правду як своє добро. Воля людини має завжди поступати за проводом розуму, тоді людина буде морально доброю. Людина як особа є унікальною неповторністю, що інакша своєю сутністю, покликанням, діяльністю, гідністю, з труднощами і призначенням. Термін "особа" включає щось священне, образ Божий, тобто природну подібність до Бога своєю душею та її прикметами: розумом, волею, пам'яттю, здібністю, талантами.

Не випадково, що заперечення Бога позбавляє особу її основи. Розуміння особи як подобі Божої полягає в її надприродній подібності до Бога через устремління до досконалості, святості за словами Христа: “будьте досконалі, як Отець ваш небесний досконалий” (Мт. 5.48). Не випадково св. Атанасій Великий почав: ”Для того Бог став людиною, щоб людина стала подібною до Бога”.

Святий апостол Павло та Отці Церкви навчали, що людина – це єдність духу, душі та тіла (1 Сол. 5.23). Дух є найглибшою частиною душі, бо він відображає нашу самосвідомість. Дух – це наше власне “Я”, через яке ми безпосередньо лучимося з Богом. Дух проявляється у страху Божому, совісті та пошуку (спразі) Бога. Тілом ми буваємо подібні, душевні прояви теж бувають близькими, а духом ми не однакові, бо він творить нашу неповторність та особистість. Людина може стати особистістю, коли сформується як особа, що розвинула свій творчий потенціал, ставши своєрідною унікальною неповторністю, гідною наслідування, яка відповідає за свої вчинки. Людина є ковалем свого щастя. Коли дух, душа пануватимуть над тілом, людина поступатиме морально добре, а коли, навпаки, тіло керуватиме душею, то людина попадатиме в гріх. Людина буде добре морально сформована, якщо матиме такий порядок важностей: дух, почуття (емоції), тіло. Християнське етичне виховання розділяє духовне життя людини на три складові частини: мислення, чуттєвість і воля. Людина як і весь світ походить від Бога. Вона залежна від Бога і має суттєво важливі відносини з Ним. Людина складається з душі і тіла, з матерії і духу, з дочасного і вічного. Вона пізнає правду про світ, про себе і про Бога. Лише тоді, коли вона намагається зрозуміти, ким є, що становить її велич, а також велич інших людей і велич Творця, Який все створив на добро людини, то усвідомить себе як особу. Людська особа може бути носієм наступних цінностей: релігійних (святість, особиста віра, прагнення до досконалості), моральних (смирнення, чистота, щедрість, милосердя, лагідність), естетичних (краса, чарівність, дотепність, художній смак), інтелектуальних (проникливість, розсудливість, інтуїція), вітальних (статевість, жвавість, енергійність) та інших цінностей. Людина покликана у житті бути носієм таких цінностей, а не мати різноманітні матеріальні, інтелектуальні цінності.

Більшість вищих навчальних закладів Львівщини протягом останніх чотирьох років запровадили предмет християнська етика в навчальні програми. На високому рівні етичне виховання здійснюється в Львівському державному медичному університеті ім. Д. Галицького, Академії державного управління при Президентові України (м. Львів), Львівській державній академії ветеринарної медицини ім. С. Гжицького та Львівській філії Міжрегіональної Академії управління персоналом. Сподіваємося, що цей предмет допоможе нашій молоді дотримуватися морально доброї поведінки в щоденному житті та бути вірною Богові, Україні, народові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Огірко О. Християнська етика. “Свічадо”, - Львів, 1999.
2. Огірко О. Наука і релігія. // Дзвіниця. - Львів, N14 (30), 2000.
3. Огірко О. Етика та естетика. Конспект лекцій. ЛФ МАУП. - Львів, 2001.
4. Огірко О. Релігієзнавство. Конспект лекцій. ЛФ МАУП. - Львів, 2001.